

tosul, tette őt nemzete emlékezetében oly mithoszi alakká, az inranzigens hazafiság oly eszményi megtestesítőjévé, hogy az utókor nem tartja elégnek emlékének a történetét soha nem muló betűi által való megörökíttetését, hanem dicsőséges emlékét a képzőművészet ecsetje és vésője ábrázolataiban is igyekszik átadni az utódoknak.

Ez a hazafias szellem, ez a magasztos törekvés vezette a Rákóczi-egyesületet, amidőn Rákóczi Ferenc szobrának Szegeden való fölállítását elismerésre méltó buzgalommal eredményezte: ugyanez vezette az e kezdeményezés folytán megalakult Rákóczi-szoborbizottságot, amely az emlék fölállítását törhetlen eréllyel keresztülvitte; e szellem vezette a szegedi sajtót, amely a mozgalmat lelkesedéssel támogatta s e szellem vezette Szeged város közönségét, amidőn az emlék létesítésére fejedelmi bőkezűséggel áldozott. Hulljon le a lepel!

És most avatott kezek által magas művészi ihlettel megalkotva, itt áll a nagy vezérő fejedelemnek, történetünk e klasszikus alakjának hivatott bíráló által művészileg tökéletesnek és kortörténetileg hűnek elismert nemes alakja. Ércanyaga dacolni fog az idők viharaiival s időtlen időig hirdetni fogja a nagy fejedelem dicsőségét, hirdetni fogja Szeged város népének izzó hazafiságát.

Amidőn a művészi alkotást Szeged város közönsége nevében elsőnek megkoszorúom s örökidőig való sértetlen föntartása céljából átvesszem: levonom dicső életének tanulságait.

Tanítson meg bennünket dicső életének folyása az önzetlen, ideális honszeretetre, a mely egyedül lehet alapja hazánk, nemzetünk boldogságnak; tanítson meg a hazafias törekvésekben való állhatatosságra, mert csak a nem tétovázó állhatatos törekvés útján alkothatunk a haza javára nagyot és értékeset; az általa vezetett szabadságharc keserű csalódásai tanítsanak meg bennünket arra, hogy hazánk és jogaink védelmét nem a pillanatnyi érdekek által irányított külszövetségekben, hanem elsősorban a polgári egyetértés alapján saját erőink állandó fejlesztésében keressük.

Tisztelt ünneplő közönség! *Néhány év múlva e szoborral szemben, a város első Ferenc József apostoli királyunknak, Szeged újjáteremtőjének művészi ércemléke; az e szobor oldalára néző átellenes parktükörben már néhány hónap múlva a haza bölcsének, Deák Ferencnek ércszobra néz le ránk.* Történetünk e nagy alakjainak éretriásza öntse lelkünkbe az alkotmányos király iránti való hűségnek, a Rákóczi által képviselt önzetlen hazaszeretetnek érzetét és Deák Ferenc bölcsességének erényét és közéleti kultuszát s ha ez érzések általánosulnak s közéleti cselekvéseiben ezeket hiven követi, minden polgára, úgy teljes mértékben beteljesedik az, amit azon „legnagyobb magyar” mondott, akinek mesteri kézzel kifaragott márványszobra e tér déli parkjában leleplezésre vár:

„Magyarország nem volt, hanem lesz”.

Dörgő éljenzés és taps követte a polgármester szavait. Visszhangul tárogatószó felelt a Zsótér-ház egyik ablakából.

A KOSZORUK

Ezután következett a koszoruk elhelyezése. Koszorut küldött a magyar királyi kormány, a magyar országgyűlés képviselőháza, a magyar országgyűlés főrendiháza, Budapest székesfőváros, Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegye, Csongrád vármegye, Torontál vármegye, Hódmezővásárhely törvényhatósága, Borsi község (Rákóczi szülőhelye). A község egyuttal földet is küldött. Igen szép a tömördek koszoru között a szegedi hölgyek pompás himzésű, a fejedelem színeivel: vörös és kék szalaggal díszített koszorúja.

A kormány koszoruját *Cicatricis* Lajos dr főispán, Szeged városét és a főrendiházét *Lázár* György dr polgármester, a kép-

viselőházét, amelyet skarlátvörös diszruhába öltözött szolga hozott, *Tallán* Béla helyezte el. Pestvármegyét *Belák* főjegyző, Budapestet *Harrer* Ferenc tanácsos, a Rákóczi-egyesületét *Lantos* Béla, a szegedi függetlenségi pártét *Becsey* Károly dr, a szegedi színtársulatát *Almássy* Endre tette le, valamenynyien hosszabb-rövidebb beszéd kíséretében. A szép ünnepély után a közönség a Szózatot énekelte.

LAKOMA

Délben banket volt a Kass-vigadóban, amelyen a polgármester mondott lelkes köszöntőt a királyra. *Nemcskay* István szép beszédben éltette ifjabb *Vastagh* György szobrászt s szintén jelenvolt édesatyját és bátyját, *Vastagh* György és *Vastagh* Géza festőművészeket. *Gaál* Endre dr tanácsos a vendégeket köszöntötte föl, mire tartalmas, szép beszédben *Cicatricis* Lajos dr csongrádmegyei főispán válaszolt. Végül *Szmolényi* Nándor a sajtóra mondott szép köszöntőt.

LELEPLEZÉS UTÁN

A Rákóczi-szobornak vasárnap és hétfőn állandóan sok volt a nézője. A szoborműről hozzáértők is nagy elismeréssel nyilatkoztak. Ifju *Vastagh* Györgynek, a lovaszobor alkotójának, aki itt volt a leleplezési ünnepen, igen sokan fejezték ki elismerésüket.

A Magyar Asztaltársaság a Horváth János-féle helyiségben Rákóczi-ünnepélyt tartott. A Polgári Daloskör *Sommer* Endre vezetésével szép kurucdalokat énekelt.

A hétfői napon is rendkívül sokon bámulták meg a hatalmas, legujabb szobrot.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Színházi műsor:

KEDDEN: *Az asszonyfaló*, operett.

SZERDÁN: *Rablólovag*, színjáték.

CSÜTÖRTÖKÖN: *Frankfurtiak*, vígjáték. (Bemutató.)

PÉNTEKEN: *Frankfurtiak*, vígjáték.

SZOMBATON: *Frankfurtiak*, vígjáték.

VASÁRNAP d. u.: *Kis dobos*, operett.

VASÁRNAP ESTE: *Tatárjárás*, operett.

HÉTFŐN: *Csitra*, vígjáték.

KEDDEN: *Rablólovag*, színjáték.

SZERDÁN: *Az asszonyfaló*, operett.

CSÜTÖRTÖKÖN: *Az asszonyfaló*, operett.

PÉNTEKEN: *Orpheus az alvilágban*, operett.

Színházi képtelenségek.

II. (Saját tudósítónktól.) Sajnos, tulokáig kell időzni ennél a banális frázisnál, hogy nemzeti misszió, mert ha azt nem teljesítenek a színészek és az irodalomhoz kevés a közük, aminthogy kevés, mi adja meg nekik azt a különös és kivételes népszerűséget, aminővel mások nem dicsekedhetnek. Furesa kérdés, de talán jó uton járunk vele. A népszerűség sok mindent megmagyaráz. És talán annak a foglalkozásnak mai társadalmi és gazdasági érvényesülése és értéke, amelyről szó van.

Fogadják el minden további vita nélkül, hogy a színjátszás művészet. A szórakozási helyek között kétségtelenül a legelőkelőbbek közül való és én minden esetre szívesebben látom a páholyban, vagy a karzaton az embereket, mint a pezsgős asztalnál vagy a pálinkás putikban. A színháznak erről a szerepéről soha egy percre meg ne feledkezzünk. Szórakozó hely. Tehát — ha el-

fogadjuk, hogy a színjátszás művészet, a színház művészettel szórakoztat. A főcél: szórakoztat. Ha munkájával túlmegegy képeségeim és megértésem határain: nem tud szórakoztatni. Fáradtságok árán sem tudok vele menni, vagy aki velemegy, attól az olyan elmélyedést kíván, aminőre a szórakozni óhajtó színházi publikum vagy nem kapható, vagy nem képes. Hiszen a közönség sokféle elemből verődik össze és a színjátszás természetrajzának megismeréséhez ez is nyújt valami utat. A színpadi technikának ezt a raffinériáját, mely számtalan mód és uton igyekszik megfogni a közönséget, kezdik fölszívni a drámaírók is. Nagyon kevés kivételtől eltekintve nem is azok a drámák lesznek leginkább színpadképesekké, a melyekre idő, kritika, plasztikai vagy embertani kiválóság, vagy plane halhatatlanság a föltétlen kiválóság bélyegét ütötték. Legjobb példa erre a magyar irodalomban *Biró* Lajos esete, aki amellet, hogy föltönyesen kiváló író, talán a legszínpadkésebb magyar darabokat is írja. Miért?

Birónak kitünő dialektikája van, fényesen szónokol, nagy emberismerő és kitünő jellemrajzoló. Drámáinak meséit annyi mérészséggel szövi, hogy nagyon sokszor a rémdrámák meredekeinek a szélére jut és a lezuhanástól csak finom izlete és biztonság-gal építeni tudó talentuma óvja meg. Mindezt a reszkiroást csak azért, hogy a végletekig érdekfeszítővé tegye cselekményét. Tudvalevő — legalább is illik tudni — hogy a „Sárga lilium” meséjében nagy szerep jut egy pisztolynak és hogy ennek a pisztolynak elsütése körül fejlődnek ki a legizgalmasabb jelenetek. „A rablólovag” előadásán pisztolyhoz is nyulnak a szereplők, puska is szerepel. És tagadhatatlan, hogy nem kis izgalmat okozhat a darabot nem ismerők között az, hogy a szerelmes *Ferenc* gróf, le fogja puffantani a kedves *Annát* és a nagystílu és szerelmes *Kürtöt*, amikor azok boldog kettésben a szerelmi találkozáson együtt lesznek. A tömegpszichológia a szerelmeseknek mindig diadalt sovároog — de jól tudja azt *Biró*. Ennél, a nagy várakozásokkal előkészített jelenetnél mondta egy elmés ur, „A rablólovag” szegedi bemutatóján:

— *Biró* legközelebbi darabjának az előadására már nem merek eljönni. Legalább is géppuskát és ágyukat fog felvonultatni és azok, ha egyébként akármilyen izgalmas-sá is varázsolják a nézőtér levegőjét, veszélyesek még akkor is, ha vaktöltéssel használják őket.

A színpadi technika, raffinériában távolról sem található fel az az eredetiség, ötletgazdagság és a művészihez való tartózkodásnak az a sok dokumentuma, ami *Birónál* kisebb írók műveiben is sok bűn ellenére fölmelegít. A görögtűz, a trikó, a világítás és egyéb ősi szegénységek bizony nagy lelki szegénységben állítanak bennünket önmagunk elé. Hogy jó hasonlatot mondjunk: *Böcklin* is festő és az a névtelen nagyság is az, aki tehetsége kifejlődésének renitjén a német folyóiratok reprodukcióit vetíti vissza a vászonra — rosszul. Ugy-e? És sokan vannak, akik legnagyobb festőnek azt tartják, aki olajlenyomatokat készít. Mert ilyen emberek is vannak, ugy-e?

(Folytatjuk.)